

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка**

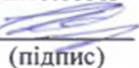
НН педагогіки і психології

Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту педагогіки і психології

(підпис)

Світлана КОНДРАТЮК
(ім'я та прізвище)

« 30 » серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Другий (магістерський) рівень

Теорія і методика позашкільної освіти в Україні

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

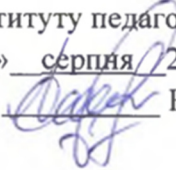
Освітньо-професійна програма: Позашкільна освіта

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією

НН інституту педагогіки і психології

« 30 » серпня 2023 р.

Голова Юлія БОНДАРЕНКО
(д.пед.н., професор)

Суми - 2023

Розробник:

Осьмук Наталія Григорівна – канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки
Протокол № 1 від « 29 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри
доктор пед. наук, професор

М.А. Бойченко

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
перший		перший	
Семестр			
перший		другий	
Лекції			
20 год.			
Практичні, семінарські			
18 год.			
Лабораторні			
Самостійна робота			
110 год.		.	
Консультації:			
2 год.			
Загальна кількість годин -150	Вид контролю: екзамен		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна входить до циклу професійної підготовки. Її метою є формування здатностей студентів:

- усвідомлювати причини й передумови становлення системи закладів позашкільної освіти в Україні, їх роль і завдання у процесі становлення особистості;
- аналізувати організаційні, методичні, виховні здобутки діяльності закладів позашкільної освіти й використовувати їх за для розв'язання різноаспектних комплексних задач в галузі позашкілля;
- прогнозувати виклики й бути готовими до вирішення стратегічних завдань роботи закладів позашкільної освіти як частини національної системи освіти, що постають перед нею в постійно змінюваних соціокультурних умовах, умовах інтеграції в європейський і світовий освітній простір.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою є знання з філософії, загальної психології, педагогічної психології, загальної педагогіки, історії педагогіки, порівняльної педагогіки.

3. Результати навчання за дисципліною

	Програмовані результати навчання ОПП	Знати / Вміти
ПРЗ 1	Володіти знаннями про законодавчу базу щодо завдань, цілей, принципів, засад функціонування виховання підростаючого покоління в Україні. Називати міжнародні та законодавчі акти України в галузі позашкільної освіти, захисту дитинства та забезпечення їх повноцінного розвитку	Знає закони та нормативні документи України та міжнародного права щодо діяльності закладів позашкільної освіти.
ПРЗ 2	Володіти знаннями про діагностику рівня вихованості, контроль та оцінювання результатів виховної діяльності суб'єктів виховання	Знає методи діагностики рівня вихованості учнів, вихованців, груп і колективу. Знає підходи та алгоритм оцінювання результатів освітньої діяльності учнів, вихованців, груп і колективу в ПЗО.

ПРЗ 3	Володіти знаннями про планування та організацію процесу навчання й виховання, обирати та застосовувати відповідні методи і технології.	Знає методику планування роботи, особливості й умови використання різних освітніх методів, прийомів, форм виховання в ПЗО.
ПРЗ 4	Володіти знаннями про сутність і складові методичного забезпечення виховного процесу в різних типах закладів позашкільної освіти.	Знає форми й види методичного забезпечення освітнього процесу в ПЗО.
ПРУ 1	Здатність здійснювати об'єктивну діагностику рівня вихованості, контроль й оцінювання результатів виховної діяльності суб'єктів виховання	Вміє використовувати методи діагностики рівня навченості й вихованості вихованців, груп і колективу ПЗО у відповідності до положень законів та нормативних документів України з виховання
ПРУ 2	Здатність планувати та організовувати процес виховання, обирати та застосовувати відповідне методичне і дидактичне забезпечення	Вміє складати різні види планів; обирати і реалізовувати методи й форми навчальної і виховної роботи (колективну, групову, індивідуальну)
ПРУ 3	Здатність і готовність до створення методичного забезпечення освітнього процесу в різних типах позашкільних закладів.	Вміє створювати методичні розробки проведення різних форм виховної діяльності (КТС, квести, фестивалі, естафети, змагання тощо)
ПРК 1.	Володіння основами професійної мовленнєвої культури.	Вміє грамотно використовувати державну мову у процесі професійної діяльності, чітко та аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати одну з іноземних мов для одержання та оцінювання інформації в галузі професійної діяльності
ПРК 2.	Здатність до ефективної комунікації під час організації та здійснення виховного процесу.	Демонструє вміння відкритого спілкування і співпраці з дітьми, учнями, вихованцями, батьками, представниками дитячих і громадських організацій, місцевого самоврядування та інших установ виховного

		значення в процесі здійснення виховної роботи
ПРА 1.	Здатність до усвідомлення соціальної значущості майбутньої професії, вмотивованість до виконання професійних обов'язків, дотримання професійної етики	Демонструє розуміння соціальної значущості професії вихователя й педагога, стійку мотивацію до виконання професійних обов'язків, дотримується етичних норм у спілкуванні з вихованцями, батьками, колегами
ПРА 2	Здатність до вдосконалення власної системи знань та вмінь з теорії та методики виховної роботи, до педагогічного пошуку, до інноваційної освітньої діяльності	Вміє набувати особистісного досвіду виховної роботи, вдосконалювати теоретичні знання та практичні вміння, здатен до інноваційної діяльності
ПРА 3.	Здатність до відповідального ставлення щодо забезпечення охорони життя і здоров'я учнів і вихованців під час здійснення виховного процесу.	Демонструє розуміння правових норм і законів, нормативно правових актів, санітарно-гігієнічних правила і рекомендацій щодо здоров'язбереження дітей і учнівської молоді.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 - 100	Вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює власні думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання, самостійно знаходить додаткову інформацію, та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, може аргументовано обирати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної творчої діяльності, вільно використовує знання для використання творчих завдань.
82 - 89	Вільно володіє навчальним матеріалом. Застосовує знання на практиці, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні знання на практиці. За зразком самостійно виконує практичні завдання,

	передбачені програмою, має стійкі навички виконання завдань
74 - 81	Вільно володіє навчальним матеріалом. Застосовує знання на практиці, але узагальнює і систематизує навчальну інформацію не в повній мірі, допускає неточності у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні знання на практиці.
64 - 73	Вільно володіє навчальним матеріалом. Застосовує знання на практиці, але узагальнює і систематизує навчальну інформацію не в повній мірі, допускає огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні знання на практиці.
64 - 73	Володіє навчальним матеріалом, знає основні поняття навчального матеріалу, виконує поставлені завдання на репродуктивному рівні, має недостатньо стійкі навички виконання практичних завдань
35-59	Має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі навчального матеріалу, відсутні сформовані вміння та навички, допускає суттєві помилки під час відповіді. Планує та виконує частину завдання за допомогою викладача.
1 - 34	Студент не володіє навчальним матеріалом. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

Розподіл балів (екзамен)

Поточний контроль									Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2			РОЗДІЛ 3						
T1.1.	T1.2	T 2.1	T 2.2	T 2.3	T 3.1	T 3.2	T 3.3	T 3.4	54	75	25	100
Поточний контроль												
6	6	6	6	6	6	6	6	6	21			
Контроль самостійної роботи												
2	2	2	2	2	2	2	2	5				

6	6	6	6	6	6	6	6	6		
---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--

T1, T2 ... T 4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, тести, проекти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОЗАШКІЛЛЯ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.

Тема 1.1. Становлення основ позашкільної освіти в загальному розвитку української педагогіки й шкільництва з найдавніших часів до кінця ХХ ст.

Тема 1.2. Розвиток системи позашкільної освіти України з 1991 року до сьогодення.

Розділ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Загальна характеристика сучасної системи позашкільної освіти: напрями, організаційні форми, рівні

Тема 2.2. Законодавчо-нормативні основи організації освітнього процесу в закладі позашкільної освіти.

Тема 2.3. Основні напрямки й завдання роботи педагогів системи позашкільної освіти.

Розділ 3. ОСНОВИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тема 3.1. Методична підготовка керівника гуртка/ студії.

Тема 3.2. Загальні основи з методики проведення занять в позашкільному навчальному закладі.

Тема 3.3. Методика організації та проведення різних форм виховної діяльності в умовах ПЗО.

Тема 3.4. Особливості здійснення виховної роботи в різновіковому дитячому колективі у закладі ПЗО.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.		Лекції	Практ.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОЗАШКІЛЛЯ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ										
Тема 1.1. Становлення основ позашкільної освіти в загальному розвитку української педагогіки й шкільництва з найдавніших часів до кінця ХХ ст.	14	2	2		10					
Тема 1.2. Розвиток системи позашкільної освіти України з 1991 року до сьогодення.	14	2	2		10					
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ										
Тема 2.1. Загальна характеристика сучасної системи позашкільної освіти: напрями, організаційні форми, рівні	14	2	2		10-					
Тема 2.2. Законодавчо-нормативні основи організації освітнього процесу в закладі позашкільної освіти.	14	2	2		10					
Тема 2.3. Основні напрями й завдання роботи педагогів системи позашкільної освіти.	14	2	2		10					

РОЗДІЛ 3. ОСНОВИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ										
Тема 3.1. Методична підготовка керівника гуртка/ студії.	14	2	2		10					
Тема 3.2. Загальні основи з методики проведення занять у позашкільному навчальному закладі.	14	3	2		10					
Тема 3.3. Методика організації та проведення різних форм виховної діяльності в умовах ПЗО.	14	3	2		10					
Тема 3.4. Особливості здійснення виховної роботи у різновіковому дитячому колективі у закладі ПЗО.	16	2	2		10					
ІНДЗ	22		2		20					
Консультація				2						
Усього годин	150	20	18	2	110					

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Становлення позашкільної освіти як частини освітньої системи України: з найдавніших часів до 20-х рр. ХХІ ст.	2	
2	Загальна характеристика сучасної системи позашкільної освіти: напрями, організаційні форми, рівні.	2	
3	Законодавчо-нормативні основи організації освітнього процесу в закладі позашкільної освіти.	2	

4	Основні напрямки й завдання роботи педагогів системи позашкільної освіти.	2	
5	Методична підготовка педагога до заняття: планування, організація, проведення.	4	
6	Виховна робота з вихованцями.	2	
7	Особливості здійснення освітньої роботи в різновіковому дитячому колективі ПЗО.	2	
8	ІНДЗ	2	
Разом		18	

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Андреева, О. Організація оздоровчо-рекреаційної діяльності старшокласників у закладах позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку / О. Андреева, Т. Блистів // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2019. – № 3. – С. 57–64.
2. Андросова, В. І. Змагання зі спортивного туризму як засіб самопізнання та самореалізації вихованців у закладі позашкільної освіти / В. І. Андросова // Стан і перспективи сучасного туризму : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25-26 листопада 2021 рік / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, Навчально-науковий ін-т фізичної культури ; [редкол.: Ю. О. Лянной, М. О. Лянной, О. Ю. Кудріна та ін.]. – Суми : [ФОП Цьома С. П.], [2022]. – С. 120–125.
3. Бондар, Л. М. Упровадження сучасних методичних технологій у діяльність закладу позашкільної освіти / Л. М. Бондар, Л. В. Висоцька // Організація освітнього процесу в закладах позашкільної освіти в контексті завдань Нової української школи: методичний посібник / МОН України ; Сумська обл. рада ; Комунальний заклад «Сумський обл. ін-т післядипломної пед. освіти» ; за заг. ред. Л. В. Тихенко. – Суми : [ФОП Корощенко О. М.], 2018. – С. 107–110.
4. Бондар, Я. С. Тут зростають юні інформатики - виховання всебічно розвиненої особистості в позашкільні засобами інформатики / Я. С. Бондар // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2018. – № 4. – С. 12–18.

5. Голубєва, О. С. Розвиток лідерських якостей підлітків в сфері позашкільної освіти в умовах війни / О. С. Голубєва // Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, (10 листопада 2022 р., м. Ніжин) / [за заг. ред. О. В. Лісовця, С. О. Борисюк]. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2022. – С. 185–188. – Режим доступу: [https://www.researchgate.net/profile/Olena-Karpenko2/publication/366155890_Pidgotovka_majbutnih_socialnih_pracivnikiv_do_molodiznoi_roboti_practicnij_aspekt/links/639369d3e42faa7e75acf999/Pidgotovka-majbutnih-socialnih-pracivnikiv-do-molodiznoi-roboti-practicnij-aspekt.pdf#page=186](https://www.researchgate.net/profile/Olena-Karpenko2/publication/366155890_Pidgotovka_majbutnih_socialnih_pracivnikiv_do_molodiznoi_roboti_prakticnij_aspekt/links/639369d3e42faa7e75acf999/Pidgotovka-majbutnih-socialnih-pracivnikiv-do-molodiznoi-roboti-practicnij-aspekt.pdf#page=186)
6. Гонор, О. Л. Використання методу музикотерапії в освітньому процесі закладу позашкільної освіти/ О. Л. Гонор // Теорія та методика дошкільної і початкової освіти в сучасному педагогічному просторі : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 листопада 2019 р. / МОН України ; Департамент освіти і науки Сумської обл. державної адміністрації ; Управління освіти і науки Сумської міської ради та ін. ; [редкол.: Л. В. Пшенична, В. І. Шейко, С. М. Кондратюк та ін.]. – Суми : [ФОП Цьома С. П.], 2019. – С. 17–21.
7. Заслонкіна, О. П. Організація роботи практичного психолога закладу позашкільної освіти в умовах війни: переваги арттерапії / О. П. Заслонкіна // Освітній фактор : Всеукраїнський науково-педагогічний журнал. – 2023. – №1 (5). – С. 17–20. – Режим доступу: <https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D0%B9-%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80-1-2023.pdf#page=19>
8. Каплієнко, А. Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами в позашкільних закладах/ А. Каплієнко // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2018. – № 2. – С. 65–75.
9. Козлова, Л. М. Формування соціальної активності вихованців у закладах позашкільної освіти/ Л. М. Козлова, І. В. Чаус // Організація освітнього

процесу в закладах позашкільної освіти в контексті завдань Нової української школи : методичний посібник / МОН України ; Сумська обл. рада ; Комунальний заклад "Сумський обл. ін-т післядипломної пед. освіти" ; за заг. ред. Л. В. Тихенко. – Суми : [ФОП Корощенко О. М.], 2018. – С. 19–30.

10. Корнієнко, А. Освітня діяльність закладів позашкільної освіти в умовах бойових дій/ А. Корнієнко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – 2022. – № 26, кн. 1. – С. 190–198. – Режим доступу: <https://ojs.ipv.org.ua/index.php/zbirnyk/article/view/260/242>

11. Литовченко, О. Заклади позашкільної освіти України в умовах війни: освітня, просвітницька, громадська діяльність / О. Литовченко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – 2022. – № 26, кн. 1. – С. 213–225. – Режим доступу: <https://ojs.ipv.org.ua/index.php/zbirnyk/article/view/262/244>

12. Литовченко, О. В. Цінності і пріоритети позашкільної освіти у воєнний час та період відновлення країни / О. В. Литовченко // Освітній фактор : Всеукраїнський науково-педагогічний журнал. – 2023. – №1 (5). – С. 14–16. – Режим доступу: <https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D0%B9-%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80-1-2023.pdf#page=16>

13. Литовченко, О. Позашкільна освіта & неформальна освіта дітей та молоді: концептуальні основи, цілі і цінності // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – 2022. – № 24(1). С. 300-316.

14. Методичні засади розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти / О. О. Патрикеева [та ін.] // Педагогіка і психологія. – 2018. – № 4. – С. 27–36.

15. Мовенко, О. В. Формування у вихованців позашкільного навчального закладу екологічної культури засобами проектної діяльності. Розділ III, підрозділ 3.5 / О. В. Мовенко // Сучасні підходи до організації роботи

позашкільного навчального закладу / [за заг. ред. Л. В. Тихенко]. – Суми : Університетська книга, 2019. – С. 270–277.

16. Мосякова, І. Ю. Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти»: практико орієнтований посібник. Ч.1. Київ: Педагогічна думка, 2018.

17. Ніколаєнко, Л. І. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей вихованців у закладах позашкільної освіти/ Л. І. Ніколаєнко // Теорія та методика дошкільної і початкової освіти в сучасному педагогічному просторі : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 листопада 2019 р. / МОН України ; Департамент освіти і науки Сумської обл. державної адміністрації ; Управління освіти і науки Сумської міської ради та ін. ; [редкол.: Л. В. Пшенична, В. І. Шейко, С. М. Кондратюк та ін.]. – Суми : [ФОП Цьома С. П.], 2019. – С. 43–47.

18. Омельчук, Е. А. Система роботи з патріотичного виховання в гуртку позашкільного навчального закладу. Розділ І, підрозділ 1.1 / Е. А. Омельчук // Сучасні підходи до організації роботи позашкільного навчального закладу / [за заг. ред. Л. В. Тихенко]. – Суми : Університетська книга, 2019. – С. 9–16.

19. Організація виховного процесу в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку : навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: Н. А. Коломієць, І. Г. Резніченко. – Умань : Візаві, 2020.

20. Пархоменко, І. Розвиток творчого потенціалу особистості у процесі історико-краєзнавчого роботи: позитивний досвід сучасних закладів позашкільної освіти / І. Пархоменко // Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 16-17 квітня 2019 року / МОН України, СумДПУ ім. А. С. Макаренка ; Департамент освіти Сумської обл. державної адміністрації ; [редкол.: А. А. Сбруєва, Т. М. Дегтяренко, С. Б. Кузікова та ін.]. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2019. – Т. 2. – С. 86–89.

21. Пархоменко, І. Теоретичні засади історико-краєзнавчої роботи в системі позашкільної освіти/ І. Пархоменко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, М. А. Бойченко, О. Є. Антонова та ін.]. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. – № 2 (76). – С. 35–44.
22. Пархоменко, І. В. Форми історико-краєзнавчої роботи закладів позашкільної освіти України (90-ті рр. ХХ ст.) / І. В. Пархоменко // Історико-краєзнавчі дослідження: традиції та інновації : матеріали IV Міжнародної наукової конференції, 28-29 листопада 2019 р., м. Суми / МОН України ; Сумська обл. державна адміністрація ; Сумська обл. рада ; Український ін-т національної пам'яті та ін. ; [редкол.: В. С. Бугрій, С. О. Авхутська, О. В. Вовк та ін.]. – [Суми] : [ФОП Цьома С. П.], [2019]. – Ч. 2. – С. 88–91.
23. Перекрестова, О. Виховний потенціал закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного спрямування для розвитку обдарованих учнів / О. Перекрестова // Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 20-21 квітня 2021 року / МОН України, СумДПУ ім. А. С. Макаренка ; Департамент освіти Сумської обл. державної адміністрації ; [редкол.: А. А. Сбруєва, М. А. Бойченко, Т. М. Дегтяренко та ін.]. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. – С. 263–265.
24. Позашкільна освіта: сучасний стан і візія 2030. Режим доступу: <https://ctdug.lviv.ua>
25. Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад: Постанова Кабінету міністрів України від 6 травня 2001 р. № 433. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/433-2001-%D0%BF>.
26. Ромашко, Н. М. Пріоритетні напрями діяльності з раннього розвитку дитини у закладі позашкільної освіти/ Н. М. Ромашко // Теорія та методика дошкільної і початкової освіти в сучасному педагогічному просторі :

матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 листопада 2019 р. / МОН України ; Департамент освіти і науки Сумської обл. державної адміністрації ; Управління освіти і науки Сумської міської ради та ін. ; [редкол.: Л. В. Пшенична, В. І. Шейко, С. М. Кондратюк та ін.]. – Суми : [ФОП Цьома С. П.], 2019. – С. 49–52.

27. Рубан, С. М. Модель формування культури дозвілля підлітків у закладах позашкільної освіти/ С. М. Рубан // Наукові пошуки : збірник наукових праць молодих учених / МОН України, Сумський державний педагогічний ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, О. І. Огієнко, М. А. Бойченко та ін.]. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. – Вип. 18. – С. 59–64.

28. Стратегія розвитку позашкільної освіти // Освіта. – 2018. – № 35/36, 19-26 вересня. – С. 1–12.

29. Сучасні підходи до організації роботи позашкільного навчального закладу/ [за заг. ред. Л. В. Тихенко]. – Суми : Університетська книга, 2019. – 296 с.

30. Хорошун, В. В. Екологічне виховання в природничо-географічному гуртку позашкільного навчального закладу. Розділ I, підрозділ 1.3 / В. В. Хорошун // Сучасні підходи до організації роботи позашкільного навчального закладу / [за заг. ред. Л. В. Тихенко]. – Суми : Університетська книга, 2019. – С. 34–47.

31. Чорна, О. Є. Музейна педагогіка - інноваційна технологія перспективної взаємодії ЗЗСО міста із закладами позашкільної освіти / О. Є. Чорна, С. Г. Єрмак, С. І. Семеренко // Виховна робота в школі. – 2020. – № 9. – С. 14–18.

32. <https://imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovna-robota/navchalni-programi/>